

LÄÄNE-VIRUMAAL VÄIKE-MAARJA VALLAS
EBAVERE KÜLAS ASUVA LOOMSETE JÄÄTMETE
KÄITLEMISE AS DETAILPLANEERINGU ALA
KESKONNAMÕJU EELHINNANG

OÜ Hendrikson & Ko
Raekoja plats 8, 51004 Tartu
Tel: 7 409 800, Faks: 7 384 162

Pärnu mnt 30, 10141 Tallinn
Tel: 6 177 690, Faks: 6 177 691

Töö nr: 1137/08

Keskkonnaekspert: Kuido Kartau
litsents KMH 0034

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
2. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS	4
3. KAVANDATAV TEGEVUS	5
4. MÕJUTATAVA KESKKONNA KIRJELDUS	7
4. KESKKONNAMÕJU EELHINDAMINE	9
5. JÄRELDUSED	11
KASUTATUD MATERJALID	13

1. Sissejuhatus

Käesolev töö on teostatud eesmärgiga anda hinnang kavandatava detailplaneeringuga potentsiaalselt kaasneva keskkonnamõju kohta, et selgitada välja, kas *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse* kohase keskkonnamõju hindamise läbiviimine on vajalik.

Loomsete Jäätmete Käitlemise AS (LJK AS) (Ebavere küla Väike-Maarja vald Lääne-Virumaa; kontaktisik Peeter Maspanov, juhatuse esimees; tel 5046271) on riigi äriühing, mis tegutseb Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas. Äriühingu tegevuseks on loomsete jäätmete käitlemine tehases võimsusega 10 000 tonni loomseid jäätmeid aastas, mis käideldakse vastavalt 1.kategooria jäätmete nõuetele.

LJK AS on esitanud 04.08.2008 Väike-Maarja Vallavalitsusele avalduse detailplaneeringu algatamiseks planeeritaval alal suurusega ca 4,7 ha.

Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on reovee puhastusseadme laienduse lahendamine, kinnistute kruntimine, kinnistute kuju korrigeerimine maakorralduslikust nõudmisest lähtuvalt, liiklusskeemi ja parkimise lahendamine, abihoone väljaehitamine, lisahoonestusala määramine, elektri ringtoite planeerimine.

Käesoleva töö eesmärgiks on analüüsida, kas kavandatava planeeringu elluviimisega võib kaasneva olulist keskkonnamõju, mistõttu oleks vajalik viia läbi objektile täiemahuline keskkonnamõju hindamine. Käesoleva töö mahus tutvuti piirkonna ja tehase tegevusega kohapeal (12.09.2008), kasutati avalikult kasutatavaid materjale, Väike-Maarja Vallavalitsusest saadud informatsiooni ja lähtuti arendaja poolt esitatud infost kavandatava tegevuse kohta. Täiendavaid analüüse ja uuringuid läbi ei viidud.

Töö teostati OÜ Hendrikson & Ko ekspertgrupi poolt septembris 2008, järgmises koosseisus:

- Kuido Kartau, keskkonnaekspert (litsents KMH0034);
- Triinu Lukk, keskkonnakorralduse spetsialist.

2. Olemasoleva olukorra kirjeldus

LJK AS paikneb Ebavere külas Väike-Maarja vallas Lääne-Virumaal. Detailplaneeringut soovitakse alatatada alale, mis hõlmab Andimäe I (92702:004:0035), Andimäe II (92702:004:0036), Andimäe III (92702:004:0037), Andimäe IV (92702:004:0139) ja Andimäe V (92702:004:0141) ning osaliselt Väljaku (92702:004:1840) katastriüksuseid. Andimäe I-V maaüksused kuuluvad LJK AS-le, osa Väljaku maaüksusest soovitakse juurde osta.

Planeeritava maa-ala suurus on ~4,7 ha.

Joonis 1. Planeeritav maa-ala (Allikas: Maaamet, Keskkonnaministerium)

Loomsete Jäätmete Käitlemise AS tegevuseks on 1., 2. ja 3. kategooria loomsete jäätmete käitlemine tehases võimsusega 10 000 tonni loomseid jäätmeid aastas. Tooraine kogutakse lihakombinaatidest (eri- ja kõrgete riskiastmetega loomsed jäätmed), suurematest farmidest (surnud loomad) ja talumajapidamistest (surnud loomad). Tehase tehnoloogia on läbinud keskkonnamõjude hindamise (17.05.2004. a), millest selgus, et tegu on parima võimaliku tehnoloogiaga.

Kahjutustamise käigus tekib kaks põhiprodukti, tehniline rasv ehk jäätmerasv ja tahke jääk ehk orgaaniliste lisanditega liha-kondijahu. Toimub eri- ja kõrge riskiastmega loomsete jäätmete autoklaavimine, millest tulenevad õhuheitmed suunatakse termooksüdeerijasse (puhastusaste 99,8 %) ning lokaalsesse

bioloogilisse puhastusseadmesse (biotiik). Ümbertöötlemisele määratud jäätmed kõigepealt purustatakse kuni 5 sentimeetristeks tükkideks, seejärel töödeldakse katlas rõhu all ülekuumendatud auruga, mille käigus toimub jäätmemassist suure osa jäätmerasva eraldumine. Saadud vee, rasva ja tahke jäägi segu töödeldakse kruvipressis, kus eraldatakse tahked osad ja vee ning rasva suspensioon suunatakse separeerimisele, mille käigus eraldub jäätmerasv. Kogu rasva ja lihakondijahu tehnoloogiline protsessi üks tsükkel kestab kokku kuus tundi (Soone et al. 2006).

Lõhnavate ühendite emissiooni poolest on problemaatilised termooksüdeerija, katlamaja korsten ja biotiik. Aastate jooksul on kohalike elanike poolt esitatud nii kirjalikke kui suulisi kaebusi LJK AS tehast tuleva ebameeldiva lõhna kohta. Viimase 2 aasta jooksul kaebusi pole esitatud. Vastavalt OÜ Keskkonnauuringute Keskus poolt 2008.a. tehtud uuringule ületab LJKT poolt põhjustatav lõhnaainete emissioon (vastavalt KMH-le) lubatud lõhnatundide taset, ulatudes saasteallika lähiümbruses maksimaalselt 46 %-ni.

Samuti on antud uuringu põhjal Väike-Maarja asulas täheldatav ülemäärane lõhnaainete saastetase, olles vahemikus 5,8 – 35,5 % aasta lõhnatundidest. Arvestades teiste Väike-Maarja lähiümbruses paiknevate saasteallikate poolt põhjustatud lõhnaainete emissiooniga, on üsna tõenäoline, et asulas ületatakse juba olemasolevate saasteallikatega lubatud lõhnaainete esinemissagedust aasta jooksul ning uute saasteallikate lisamisel asula lähiümbrusse suurendab väga suure tõenäosusega lõhnatundide arvu aastas, ületades seega mitmekordselt lubatud lõhnatundide esinemissagedust.

3. Kavandatav tegevus

Planeeringuga soovitakse lahendada mitmeid küsimusi. Üheks eesmärgiks on käsitleda võimalust, et praegustest kogustest (1., 2.,3. kategooria jäätmed kõik koos) eraldada 2. ja 3. kategooria jäätmed ja need tasuvuse korral töödelda eraldi. Selleks nähakse ette lisahoonestusala määramine olemasoleva tehasega samamahulise hoone rajamiseks.

Detailplaneeringu koostamise eesmärkideks on seatud:

- reovee puhastusseadme laienduse lahendamine,
- kinnistute kruntimine,
- kinnistute kuju korrigeerimine maakorralduslikust nõudmisest lähtuvalt,
- liiklusskeemi ja parkimise lahendamine,
- abihoone väljaehitamine,
- lisahoonestusala määramine,
- elektri ringtoite planeerimine.

Tehase territooriumil on reovee eelpuhasti, kust edasi eelpuhastatud reovesi juhatakse survekanalisatsioonitrassi kaudu Väike-Maarja reoveepuhastisse. Reovee eelpuhasti soovitakse rekonstrueerida, mille tõttu on vajalik leida koht täiendava reovee basseini paigutamiseks, mis asuks võimalikult lähedal olemasolevale. Praegusel ajal läheb biotiigis käideldud muda tagasi protsessi

algusesse, selle edasine käik pole lahendatud. Kaalutakse muda komposteerimise võimalust.

Joonis 2. Vaade olemasolevast biotiigist idasse jäävale alale, kuhu kavandatakse uue biotiigi rajamist.

Loomsete Jäätmete Käitlemise tehase ööpäevane veetarve on ligikaudu 50 m³/d. Detailplaneeringuga tahetakse ette näha varu-puurkaevu rajamine oma territooriumile, kuna piisav veevarustus pole alati tagatud. Samuti kavandatakse territooriumile uut alajaama elektrivarustuskindluse suurendamiseks. Liikluskeemi ja parkimise lahendamise raames muudetakse tavasõidukite marsruuti ja parkimisala seoses abihoone väljaehitamisega. Soojavarustuskindluse suurendamiseks on ette nähtud rasvamahutite ja reservkatla lisamine.

4. Mõjutatava keskkonna kirjeldus

LJK AS maa-ala paikneb ~2,5 km Väike-Maarja vallas, Väike-Maarja alevikust edela suunas.

Väike-Maarja vald asub Pandivere kõrgustikul, mis on kõige karstunum piirkond Eestis. Maapinnal võib näha mitmesuguse suuruse ja kujuga karstilohke ja kurisuid, mis suurvee ajal moodustavad ajutisi järvikuid. Pandivere kõrgustik on veelahkmeks Peipsi järve, Soome lahe ja Liivi lahe vesikondade jõgedele.

Väike-Maarja Valla suurus on 457,39 km², elanike arv seisuga 01.01.2008 5313. Vallas on 3 alevikku: Väike-Maarja (2005 elanikku), Simuna (479) ja Kiltsi (254) ning 33 küla. Ebavere külas on elanikke 153.

Lähim elamumaa paikneb LJK tehastest ~300 m kaugusel kagus, järgmised elamud vähemalt 1 km kaugusel kirde suunas. Tehase kompleksi ümbritsevad valdavalt põllumaad ning tootmishooned. Piirkonna maakasutuses on valdavad maatulundusmaad ning tootmismaad.

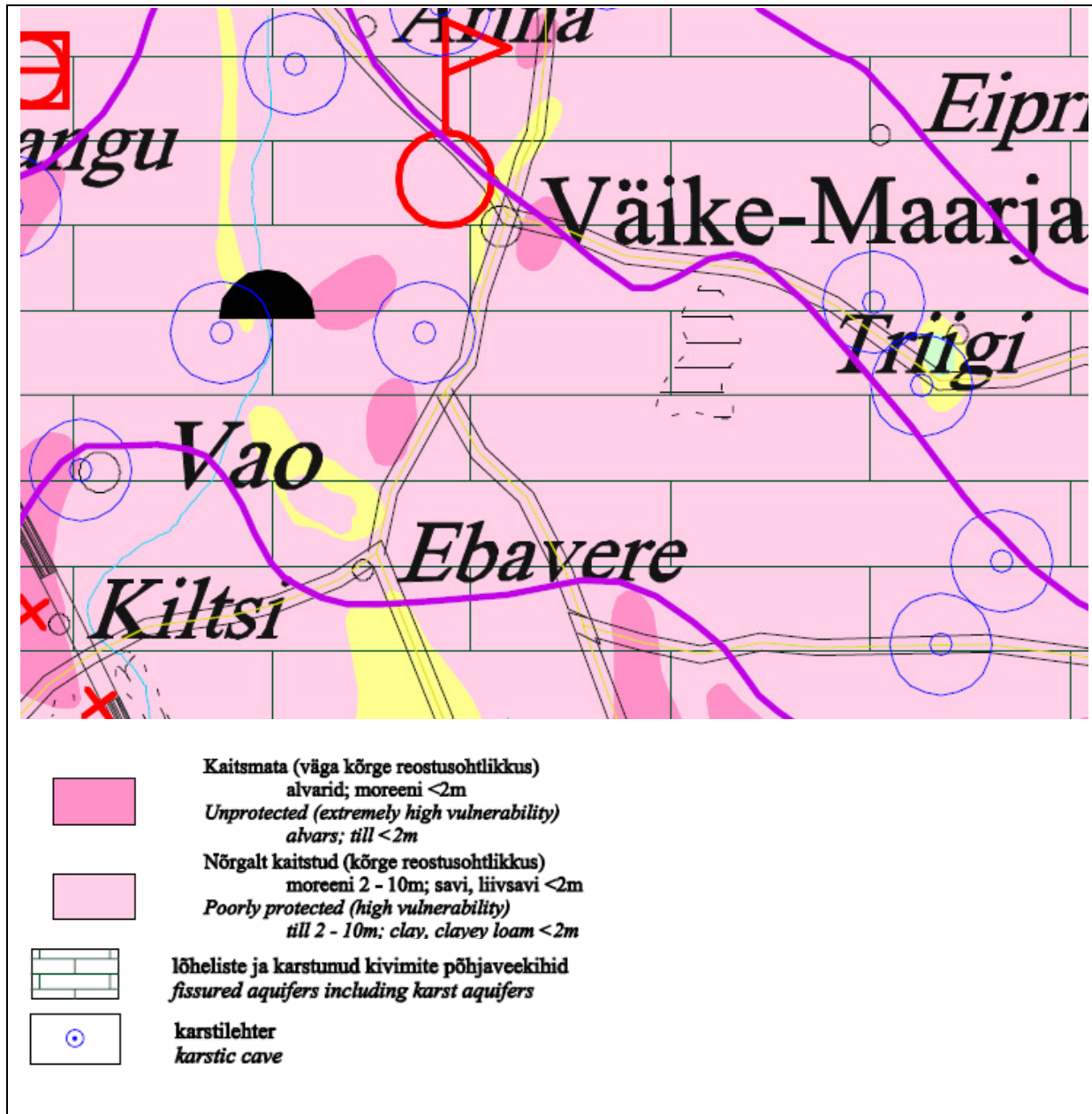

Joonis 3. Olemasolev tootmishoone ja biotiik.

*Looduskaitse*seaduse mõistes kaitsealuseid objekte planeeritaval alal ja selle lähiumbruses ei paikne. Lähimaks objektiks on ~800 m kaugusel asuv Ebavere maastikukaitseala (*Kaitse-eeskiri RTI, 12.11.1998, 98/99, 1580*), mis on

ligikaudu 50 ha suurune ala Pandivere kõrgustikul ja on moodustatud Ebavere mäe (absoluutne kõrgus 146 m, suhteline 44 m) kaitseks. Ala kaitse-eesmärgiks on Pandivere kõrgustiku servamoodustise massiivi maastikuilme säilitamine.

Põhjavesi on planeeritaval alal enamasti nõrgalt kaitstud. Maapinnalt esimese aluspõhjalise veekompleksi vettandvad kivimid on lõhelised ja karstunud kivimid (Joonis 4). Ala läheduses paikneb karstilehter.

Joonis 4. Planeeritava ala hüdrogeoloogiline olukord (Eesti põhjaveekaitstuse kaart. Eesti Geoloogiakeskus 2001).

4. Keskkonnamõju eelhindamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju või kui kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoides teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

Detailplaneeringuga ette nähtavad tegevused ei kuulu direktiivi 97/11/EÜ lisa 1 nimetatud tegevuste hulka, mille puhul on keskkonnamõju hindamine kohustuslik. Samuti ei kuulu need Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 toodud olulise keskkonnamõjuga tegevuste nimekirja.

Direktiivi 97/11/EÜ lisa 2 (projektid, mille korral on KMH vajalik, kui üksikjuhtumite analüüsi või kehtestatud künniste või tingimuste alusel selgub, et tegevusega võib kaasneda oluline keskkonnamõju) on punkt 11.i all märgitud rajatised loomakorjuse käitlemiseks. Kuna tegemist on juba toimiva tehase kompleksi muutmisega, siis vastavalt Direktiivi 97/11/EÜ lisa 2 punktile 13, tuleb kaaluda KMH läbiviimist juba loa saanud või valminud või käimasolevate I või II lisa loetletud tööde muutmisel või laiendamisel, kui see võib keskkonda oluliselt kahjustada.

KMKJS § 6 lõike 2 punkt 17 alusel on otsustaja kohustatud analüüsima, kas tegevus (loomakorjuse või loomsete jäätmete kõrvaldamine või taaskasutus) omab olulist keskkonnamõju. Kuna käesoleval juhul on tegemist toimiva tehasega ja detailplaneeringuga ei ole tootmismahatusid otseselt ette nähtud suurendada, ei ole sellest punktist tulenevalt keskkonnamõju hindamine vajalik. Reaalne planeeritav tegevus on käitlemisega kaudsemalt seotud (nt reoveepuhastus). KMKJS § 6 lõike 2 punkt 11 alusel tuleb analüüsida kas jäätmemajandus või reovee käitlus omab olulist keskkonnamõju ning sama paragrahvi punkt 21 alusel, kas sette ladustamine omab olulist keskkonnamõju. Vastavalt tööle "Väike-Maarja Loomsete Jäätmete Käitlemise AS tehase tööstusliku reoveepuhasti rekonstrueerimise eelprojekt" on tööstuses plaanis tõsta tootmise mahtu, mis viib reovee vooluhulga kahekordseks - 100 m³/ööp (900 kg BHT₇ ööpäevas). Seega detailplaneeringu algatustaotluse kohaselt tootmismahu suurendamist otseselt ei kavandata, kuid samas reoveepuhasti eelprojekti kaudu on reoveepuhasti võimsuse kasv võimalik. Juhul kui reoveepuhasti ja töötlemisvõimsuste maht tööpoolest kasvaks, tekitaks/taastekitaks/süvendaks see naabruskonna elanike seas negatiivset hoiakut ja kartust eeskätt haisu osas. Seetõttu, vaatamata reoveepuhasti suhteliselt väikesele võimsusele, soovime eeskätt maksimaalse avalikkuse kaasamise tagamiseks läbi viia reoveepuhasti eelprojekti keskkonnamõju hindamine.

Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruses nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise algatamise vajalikkust,

täpsustatud loetelu" on veel potentsiaalselt olulise keskkonnamõjuga tegevuseks (mille korral tuleb igakordselt kaaluda keskkonnamõju hindamise koostamise vajalikkust) tegevus, mis võib kaasa tuua ebameeldiva või ärritava lõhnaaine eraldumise välisõhku.

Kuna detailplaneeringut kavandatakse sisuliselt olemasoleva tehase kompleksi territooriumile, siis on tegevuste elluviimisega kaasnevateks keskkonnamõjudeks eelkõige:

- Mõju põhjavee kvaliteedile biotiigis puhastatava vihmavee edasisel immutamisel maapinda;
- Uue reoveepuhasti (biotiigi) rajamisel välisõhku eralduv ebameeldiv lõhn.

Eeldusel, et immutatav vihmavesi on puhastis korralikult puhastatud, ei ohusta see põhjavett ning seega ka ümbruskonnas paiknevate puurkaevude veekvaliteeti. Uue biotiigi rajamisega kaasnev ebameeldiv lõhn võib mõjutada ümbruskonna elanike heaolu, kuna kavandatakse kaks korda mahukamat reovee basseini.

Liiklusskeemi muutmine ja parkimine lahendatakse suuremalt jaolt alal, mis on juba praegusel ajal asfaltkatte all, seetõttu keskkonna seisukohast see aspekt olulist mõju ei oma.

Planeeritavate rasvamahutite ja reservkatla paigutamise näol on tegemist olemasolevatele sarnanevate suletud süsteemidega, mistõttu samuti keskkonnale olulist negatiivset mõju ei ole ette näha.

5. Järeldused

Detailplaneeringus kavandatud maakasutus ei ole iseenesest olulise keskkonnamõjuga tegevus, mille kavandamisel tuleks igal juhul keskkonnamõju hindamine läbi viia. Seega antud tegevuse puhul sõltub olulise keskkonnamõju ilmumise võimalus eelkõige kohapealsetest oludest ning konkreetsetest lahendustest.

Detailplaneeringu realiseerimisega kaasneb teatavaid positiivseid aspekte: olemasoleva olukorraga võrreldes peaksid paranema heitvee saastenaitlejad, lahendatakse sadevee kogumine ja puhastamine, pikemas perspektiivis soovitakse eraldi töödelda 1., 2. ja 3. kategooria jäätmed.

Käesolevas detailplaneeringuga määratav lisahoonestusala iseenesest ei ole KSH läbiviimist nõudev protsess. Juhul kui planeeritakse suurendada tootmismahutusi või kavandatakse praegusest protsessist oluliselt erinevaid tegevusi, tuleb projekti koostamise käigus kaaluda KMH läbiviimist.

Potentsiaalselt olulise negatiivse keskkonnamõjuga tegevuseks on uue biotiigi rajamisega kaasnev ning kuna vastavalt tööle „Väike-Maarja Loomsete Jäätmete Käitlemise AS tehase tööstusliku reoveepuhasti rekonstrueerimise eelprojekt“ on tööstuses plaanis tõsta tootmise mahtu, mis viib reovee vooluhulga kahekordseks (100 m³/ööp).

Seega detailplaneeringu algatustaotluse kohaselt tootmismahu suurendamist otseselt ei kavandata, kuid samas reoveepuhasti eelprojekti kaudu on reoveepuhasti võimsuse kasv võimalik. Juhul kui reoveepuhasti ja töötlemisvõimsuste maht tõepoolest kasvaks, tekitaks/taastekitaks/süvendaks see naabruskonna elanike seas negatiivset hoiakut ja kartust eeskätt haisu osas. Seetõttu, vaatamata reoveepuhasti suhteliselt väikesele võimsusele, soovitame eeskätt maksimaalse avalikkuse kaasamise tagamiseks läbi viia reoveepuhasti eelprojekti keskkonnamõju hindamine.

Kuna tegemist on nii Väike-Maarja valla kui kogu Eesti kontekstis olulise rajatisega, siis on ka elanike ja muude huvigruppide huvi kogu tegevuse vastu väga suur. Arvestades LJK AS praegust tegevust ning meile teadaolevaid andmeid kavandatava tegevuse kohta arvame, et seadusejärgset Keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessi ei ole kavandatava detailplaneeringu koostamisel vaja läbi viia. Kindlasti tuleb aga detailplaneeringu protsessis tähelepanu pöörata avalikkuse kaasamisele, mistõttu tuleb korraldada detailplaneeringu tavaline menetlus (mitte lihtsustatud korras, mida antud korras seadus ka ei võimalda) koos eskiislahenduse ja planeeringulahenduse avalikustamisega ning vajadusel ka lisaaruteludega.

Vaatamata täismahus keskkonnamõju strateegilise hindamise mittevajalikkusele, soovitame detailplaneeringu koostamise töörühma kaasata keskkonnaeksperti/spetsialisti, kuna sageli on võimalik negatiivset keskkonnamõju võimalik ära hoida või vähendada läbi aruka planeeringulahenduse. Soovitame eksperti/spetsialisti kaasamise nõude lisada planeeringu lähteülesandesse.

Detailplaneeringu koostamisel arvestada käesolevas eelhinnangus välja toodud keskkonnaaspektide ja soovitustega ning rajatiste planeerimisel arvestada õigusaktidest tulenevaid nõudeid ja norme.

Kuido Kartau
(keskkonnamõju hindamise litsents KMH0034)

01.10.2008

Triinu Lukk
Keskkonnakorralduse spetsialist

Kasutatud materjalid

- Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS) andmebaas;
- Eesti põhjaveekaitstuse kaart (Eesti Geoloogiakeskus, 2001);
- Euroopa Nõukogu direktiiv 97/11/EÜ, 3. märts 1997, millega muudetakse direktiivi 85/337/EMÜ.
- Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (RTI, 24.03.2005, 15, 87);
- Kultuurimälestiste riiklik register (<http://register.muinas.ee>);
- Maainfosüsteemi avalikud teenused (www.maaamet.ee);
- OÜ Keskkonnauuringute Keskus. 2008. Väike-Maarja ümbruses paiknevate saasteallikate mõju välisõhu kvaliteedile.
- Planeerimisseadus (RT I 2008, 30, 191);
- Soone, J; Muoni, R; Riisalu, H; Leetsman, L; Bajeva, I; Orehhova, T; Bassova, T; Kaev, M; Soone, K; Voltškova, V; Poljatšihhina, V; Kazakova, T; Klõga, N. 2006. Loomsete jäätmete taaskasutamisevõimaluste uurimine. SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastatud projekt.
- Väike-Maarja valla üldplaneering (2008);
- Väike-Maarja valla arengukava aastateks 2007-2014;
- Väike-Maarja valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava 2007-2019;